

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФІЗИКО-ТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ФТІ
протокол № 3/2020
від «23» березня 2020 р.

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПОРЯДОК РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТАМИ
ФІЗИКО-ТЕХНІЧНОГО ІНСТИТУТУ
КПІ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО
ПРАВА НА ВІЛЬНИЙ ВИБІР НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

КИЇВ 2020

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Тимчасове Положення про порядок реалізації студентами Фізико-технічного інституту (далі – ФТІ) КПІ ім. Ігоря Сікорського (далі – Університет) права на вільний вибір навчальних дисциплін (далі – Положення) розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Тимчасового Положення про організацію освітнього процесу в КПІ ім. Ігоря Сікорського та Тимчасового Положення про порядок реалізації студентами КПІ ім. Ігоря Сікорського права на вільний вибір навчальних дисциплін (далі – Загальноуніверситетське Положення).

1.2. Тимчасове Положення регламентує порядок забезпечення студентам можливості вільного вибору навчальних дисциплін в Університеті та формалізує такі процедури:

- формування каталогів вибіркових навчальних дисциплін та доведення їх до студентів;
- здійснення вибору студентами навчальних дисциплін зі сформованого каталогу;
- організації вивчення студентами обраних дисциплін (формування навчальних груп та визначення форм організації навчального процесу).

1.3. Відповідно до положень Закону України про вищу освіту, обсяг вибіркових навчальних дисциплін становить не менше 25% загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти:

- для першого рівня (бакалаври) – не менше 60 кредитів;
- для другого рівня (магістри-професіонали) – не менше 22,5 кредитів;
- для другого рівня (магістри-науковці) – не менше 30 кредитів;
- для третього рівня (доктори філософії) – не менше 7,5 кредитів.

Це створює умови для досягнення здобувачем освіти таких цілей:

- ознайомлення з сучасним рівнем наукових досліджень у відповідній галузі знань та розширення чи поглиблення знань в рамках загальних компетентностей;
- поглиблення професійної підготовки в межах обраної спеціальності та освітньої програми, здобуття додаткових чи розширення існуючих результатів навчання в рамках загально-професійних чи фахових компетентностей;
- більш повне задоволення освітніх і кваліфікаційних запитів для потреб суспільства та для розширення й поглиблення підготовки за обраною індивідуальною траєкторією навчання.

1.4. Студенти обирають дисципліни відповідно до освітніх програм та навчальних планів, за якими вони навчаються. При цьому студент має право обирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших освітніх програм, за погодженням з завідувачем відповідної випускаючої кафедри.

1.5. В навчальному плані кожної освітньої програми зазначаються вибіркові дисципліни двох категорій:

- циклу загальної підготовки (Вибіркові освітні компоненти з загальноуніверситетського Каталогу);
- циклу професійної підготовки (Вибіркові освітні компоненти з міжфакультетського/факультетського/кафедрального Каталогів).

1.6. Каталог вибірових дисциплін є систематизованим анотованим переліком дисциплін які відносяться до вибіркової складової освітньої програми для певного рівня вищої освіти. Зміст відповідних каталогів дисциплін у вигляді переліку вибірових дисциплін є додатком до навчального плану.

1.7. Переліки вибірових дисциплін повинні відповідати принципам альтернативності, змагальності та академічної відповідальності (не припустимо нав'язування певних вибірових дисциплін в інтересах кафедр чи окремих стейкхолдерів).

1.8. Зміст вибірових дисциплін повинен бути актуальним, науковим, носити інноваційно-дослідницький характер, мати зв'язок з практикою, враховувати професійну специфіку, а також науково-дослідницьку діяльність викладачів.

1.9. Результати вибору студентом навчальних дисциплін зазначаються в його індивідуальному навчальному плані наступного навчального року в розділі «Обрані дисципліни».

2. ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА СТУДЕНТА НА ВИБІР НАВЧАЛЬНИХ КОМПОНЕНТІВ ТА ДИСЦИПЛІН

2.1. Фізико-технічний інститут КПІ ім. Ігоря Сікорського, у відповідності до Загальноуніверситетського Положення, визначає такі загальні підходи до формування вибіркової частини навчальних планів всіх рівнів вищої освіти.

2.1.1. До циклу загальної підготовки входять дисципліни вільного вибору із загальноуніверситетського Каталогу (далі ЗУ-Каталог), на базі яких формуються загальні компетентності відповідно до стандарту вищої освіти спеціальності та/або освітньої програми, наприклад: філософські, психологічні, екологічні, правові й інші дисципліни, іноземна мова професійного спрямування тощо.

2.1.2. Студенти бакалаврату, починаючи з другого курсу, мають вивчати дисципліни з ЗУ-Каталогу. Студенти магістратури та аспіранти можуть обирати дисципліни з ЗУ-Каталогу, починаючи з другого семестру навчання, якщо це передбачено навчальним планом.

2.1.3. Обсяг дисциплін вільного вибору ЗУ-Каталогу уніфікований і становить 2 кредити ЄКТС, аудиторних занять – 2 години на тиждень, форма семестрової атестації – залік. Винятки можливі для здобувачів третього рівня вищої освіти (доктор філософії).

2.1.4. До циклу професійної підготовки входять дисципліни вільного вибору з міжфакультетських/факультетських/кафедральних Каталогів (далі – Ф-Каталоги). До них входять дисципліни, які підсилюють формування фахових компетентностей та результатів навчання відповідно до стандарту вищої освіти спеціальності та/або освітньої програми, або надають студенту можливість отримати знання з іншої спеціальності за сертифікатною програмою.

2.1.5. Обсяг дисциплін вільного вибору циклу професійної підготовки рекомендується робити не менш ніж 3 кредити ЄКТС та, за можливістю, уніфікувати (як мінімум в межах одного семестру).

2.1.6. Певні дисципліни вільного вибору можуть бути структуровані у впорядкованій послідовності (так звані «сертифікатні програми»), направлені на поглиблене засвоєння фахових компетентностей, які не є основними за освітньою програмою, або доповненням знань основних фахових компетентностей програми. Порядок вивчення дисциплін, які формують

сертифікатну програму, описується окремою структурно-логічною схемою підготовки, яка наводиться у Ф-Каталозі або у окремому документі, посилання на який вноситься у Ф-каталог. Опис кожної дисципліни сертифікатної програми у пререквізитах (графа «Вимоги до початку вивчення дисципліни») повинен містити посилання на попередні дисципліни сертифікатної програми або опис усіх необхідних знань та навичок, необхідних для опанування даної дисципліни.

Під час вибору дисципліни, яка входить у сертифікатну програму, перевага віддається тим студентам, які опанували попередні дисципліни сертифікатної програми.

2.1.7. Ф-каталоги структуруються за спеціальностями і є додатком до навчального плану кожної освітньої програми. До Ф-каталогів кожної спеціальності/ОП можуть входити нормативні дисципліни іншої спеціальності/ОП. Якщо кількість кредитів/аудиторного часу/форми контролю нормативної дисципліни не співпадає з кількістю кредитів/аудиторного часу дисципліни Ф-каталогу – викладач складає адаптований варіант програми.

2.1.8. Обсяг та види аудиторних занять, форма семестрового контролю дисциплін вільного вибору циклу професійної підготовки визначається відповідним навчальним планом.

2.1.9. Починаючи з другого курсу для бакалаврів та другого семестру для магістрів та аспірантів, студент має вивчати дисципліни вільного вибору з Ф-Каталогів згідно навчальним планам.

2.2. Структура та принципи формування ЗУ-Каталогу дисциплін описано у Загальноуніверситетському положенні.

2.3. Структура Ф-Каталогів (міжфакультетського, факультетських за спеціальностями, кафедральних за освітніми програмами) відповідає таким вимогам:

а) у кожному Ф-каталозі надається короткий опис (Додаток 1). Силабус кожної дисципліни оприлюднюється на сайтах кафедр;

б) внесені до каталогу вибіркові дисципліни повинні мати повне інформаційне та методичне забезпечення, необхідне для засвоєння дисципліни, відповідно до вимог акредитації;

в) відповідальність за зміст та реалізацію вибіркової дисципліни в освітньому процесі несе завідувач кафедри, за якою закріплено викладання відповідної дисципліни.

2.4. Формування Ф-Каталогів відбувається за такою процедурою:

2.4.1. Для розробки та/або оновлення переліку вибіркового циклу професійної підготовки і подальшого формування Ф-Каталогу до **1 жовтня** поточного навчального року для кожної спеціальності ФТІ створюється робоча група у складі:

– директор ФТІ, або заступник директора з методичної роботи, або голова методичної комісії ФТІ;

– завідувачі випускових кафедр або представники кафедр, відповідальні за формування навчальних планів;

– гаранті освітніх програм зі спеціальностей.

За потреби у склад робочої групи можуть включатись представники інших факультетів та інститутів Університету, представники роботодавців та інших стейкхолдерів, фахівці та спеціалісти у відповідній галузі.

2.4.2. Викладачі, які закріплені за певними вибірконими дисциплінами, або бажають ввести нову вибірккову дисципліну з циклу професійної підготовки, **до 1 грудня** поточного навчального року виконують підготовку силабусів та необхідного методичного забезпечення та презентують дисципліну робочій групі зі спеціальності.

2.4.3. Робочі групи аналізують методичне, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення запропонованих викладачами випускових кафедр вибіркового циклу дисциплін щодо можливості організації освітнього процесу високої якості. Основними критеріями виступають:

– затребуваність стейкхолдерами (актуальність дисципліни з позицій розвитку відповідної галузі індустрії, напрямку наукових досліджень, попит на відповідні компетентності на ринку праці тощо);

– кваліфікація викладачів (науковий ступінь, вчене звання, експертний рівень, досвід викладання, відгуки студентів щодо якості викладання);

– навчально-методичне забезпечення (програма та силабус дисципліни, підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації тощо);

– інформаційно-дидактичне забезпечення (наявність презентацій, відео-матеріалів, демонстраційних матеріалів, зразків тощо);

– матеріально-технічне забезпечення (наявність обладнання та програмного забезпечення, необхідного для проведення лабораторних занять або комп'ютерних практикумів).

За результатами проведеного аналізу робочі групи формують:

- кафедральні Ф-Каталоги (в межах кожної освітньої програми),
- факультетські Ф-Каталоги (в межах кожної спеціальності, єдиний каталог для всіх кафедр, на яких навчаються студенти відповідної спеціальності);
- міжфакультетський Ф-Каталог (формується в межах відповідної галузі знань або як міжгалузевий).

Кожен каталог містить перелік анотацій вибірових дисциплін. Для дисциплін, які формують сертифікатну програму, у каталог також додається анотація програми та її структурно-логічна схема.

Для спрощення викладення каталоги можуть подаватись одним документом.

2.4.4. Сформовані робочими групами кафедральні та факультетські Ф-Каталоги затверджуються Вченою радою ФТІ, міжфакультетські – Вченими радами ФТІ та інших причетних факультетів/інститутів Університету. Після затвердження Вченою радою Ф-Каталоги подаються на затвердження Методичною радою Університету в *січні* поточного навчального року.

2.4.5. Затвержені в установленому порядку Ф-Каталоги вибірових дисциплін, а також, силабуси по кожній дисципліні публікуються на офіційному сайті ФТІ, на сайтах кафедр, в телеграм-каналі Деканат ФТІ для ознайомлення студентами у *лютому* або *на початку березня* поточного навчального року.

Методичні матеріали вибірових дисциплін можуть бути розміщені на офіційному сайті ФТІ та/або сайтах кафедр заздалегідь для попереднього ознайомлення студентів.

2.4.6. До завершення процедури обрання дисциплін викладачі в позанавчальний час можуть проводити презентації своїх вибірових навчальних дисциплін для студентів за їх запитом. Також, за потреби, кафедри надають студентам консультації щодо формування індивідуальної освітньої траєкторії.

3. ПРОЦЕДУРА ЗДІЙСНЕННЯ СТУДЕНТОМ ВИБОРУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Процедуру вибору студентами дисциплін зі ЗУ-Каталогу, а також особливості формування індивідуальної освітньої траєкторії з дисциплін «Фізичне виховання», «Іноземна мова», переддипломної практики та дипломного проектування описано у Загальноуніверситетському положенні.

3.2 Процедура вибору студентами ФТІ дисциплін Ф-Каталогу здійснюється у *березні* поточного навчального року на два семестри наступного навчального року (окрім випадків, описаних у п. 3.3). Узагальнені результати використовуються для формування робочих навчальних планів відповідних років підготовки.

3.3. Процедура вибору дисциплін Ф-Каталогу на другий семестр магістратури (аспірантури) здійснюється студентами магістратури (аспірантури) у *вересні* першого року навчання. Обрані дисципліни вивчатимуться у весняному семестрі того ж року навчання.

3.4. Вибір дисциплін з Ф-Каталогів здійснюється таким чином.

1) Після оприлюднення затверджених Ф-Каталогів студентам надається час на здійснення вибору дисциплін.

2) Куратори груп та відповідальні особи на кафедрах забезпечують інформування студентів про процедуру вибору та перелік виборних дисциплін, надають можливі консультації з приводу формування освітньої траєкторії, слідкують за виконанням пререквізитів для вибіркового вибору дисциплін. Також куратори повинні проконтролювати, що кожен студент мав можливість здійснити свій вибір.

3) Студенти кожної групи фіксують свій вибір на спеціальному анкетному бланку групи та засвідчують свій вибір власним підписом. Анкетний бланк групи після здійснення вибору усіма студентами групи засвідчується завідувачем кафедри та передаються в деканат на опрацювання.

4) По завершенню терміну для вибору дисциплін результати анкетування опрацьовуються робочою групою та формуються навчальні групи та потоки для вивчення вибіркового вибору дисциплін циклу фахової підготовки. При цьому враховується, що нормативна чисельність студентів в групі для бакалаврату становить 15-25 осіб, для магістрів 5-25 осіб. Навчальні групи формуються з урахуванням наявного розподілу студентів за академічними групами та потоками, вимог до максимального педагогічного навантаження викладачів та фондом заробітної плати кафедри.

5) Якщо на певну вибірку дисципліну не набралось мінімальної нормативної кількості студентів (15 для бакалаврів, 5 для магістрів), то відповідні навчальні групи не утворюються, а студентам, які обрали цю дисципліну, надається можливість здійснити повторний вибір, приєднавшись до вже сформованих навчальних груп. У окремих випадках, за обґрунтованою заявою студента та рішенням кафедри, студенту може бути надана можливість

опанувати обрану дисципліну за допомогою альтернативних форм навчання (індивідуальні консультації, онлайн- або змішана форма навчання тощо).

б) Остаточний розподіл студентів складається на основі фінансових можливостей кафедр та педнавантаження викладачів.

7) Якщо певну вибірку дисципліну обрало більше студентів, ніж дозволяють максимальні обмеження, серед бажаючих студентів проводиться конкурсний відбір за такими критеріями (у порядку спадання):

- а) для дисциплін, які входять у сертифікатну програму: підписка на повну сертифікатну програму;
- б) для дисциплін, які входять у сертифікатну програму: опанування усіх дисциплін сертифікатної програми, які передували даній дисципліні;
- в) для дисциплін, які входять у сертифікатну програму: середній бал по усіх дисциплінах сертифікатної програми, які передували даній дисципліні;
- г) середній бал за усі семестри навчання, завершені до процедури вибору;
- д) відповідність дисципліни освітній програмі студента;
- е) відповідність дисципліни спеціальності студента;
- ж) відповідність дисципліни галузі знань студента;

3.5. Розподіл студентів за виборними дисциплінами до певних навчальних груп затверджуються наказом директора ФТІ, оприлюднюються на офіційних сайтах і телеграм-каналі Деканат ФТІ, передаються на кафедри для формування індивідуальних планів студентів та педагогічного навантаження викладачів.

3.6. Якщо студент із поважної причини не зміг обрати дисципліни вчасно, або виявив помилку щодо свого волевиявлення, він повинен звернутись до деканату із заявою для запису на вивчення обраних ним дисциплін, надавши відповідні документи. Для таких студентів використовується механізм коригування вибору, описаний у п. 3.4.

3.7. Студент, який знехтував своїм правом вибору без поважних причин, буде записаний на вивчення тих дисциплін, які завідувач випускаючої кафедри вважатиме потрібними для оптимізації навчальних груп і потоків.

4. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

4.1. Положення набирає чинності з моменту його затвердження.

4.2. Контроль за виконанням Положення покласти на першого заступника директора.

4.3. У випадку внесення змін або доповнень у державні нормативно-правові документи, що регламентують питання цього Положення, відповідні пункти Положення втрачають свою чинність і вступають у дію внесені зміни.

ФОРМА опису вибіркової навчальної дисципліни Ф-Каталогу

Дисципліна	<i>(Назва дисципліни)</i>
Рівень ВО	Перший (бакалаврський)/Другий (магістерський)/Третій (доктор філософії)
Курс	1/2/3 /4
Обсяг	<i>(у кредитах)</i>
Мова викладання	<i>(українська/англійська/інша мова)</i>
Кафедра	<i>(назва кафедри, яка забезпечує дисципліну)</i>
Вимоги до початку вивчення	<i>(попередні дисципліни циклу або перелік знань та навичок, необхідних для опанування предмету)</i>
Що буде вивчатися	<i>(дуже короткий зміст дисципліни, 1-3 речення)</i>
Чому це цікаво/треба вивчати	<i>(змотивуйте студентів обрати саме вас!)</i>
Чому можна навчитися (результати навчання)	<i>(2-3 речення)</i>
Як можна користуватися набутими знаннями і уміннями (компетентності)	<i>(2-3 речення)</i>
Інформаційне забезпечення	<i>(посилання на методичні матеріали)</i>
Форма проведення занять	<i>(лекції, практики, комп'ютерні практикуми, семінари; із можливими уточненнями, які можуть зацікавити студентів, наприклад: дебати, хакатони тощо)</i>
Семестровий контроль	<i>(іспит/залік, можливо із уточненням форми проведення)</i>